

Søndag 02. juni 2024 - 2. søndag i treenighetstiden

DELK Østfold

Prekentekest: **Joh. 3,25-36**

(Øvrige lesetekster: Salme 67 og Gal. 3,23-29)

Stans litt opp for omkvedet i Salme 67: Folkene skal prise deg, Gud! Folkene skal prise deg, alle sammen.

Det skjer fordi alle folkeslag blir velsignet i Abrahams ætt, Abrahams ætt som ifølge Galaterbrevet er Kristus.

Det er en veldig misjonsvisjon i teksten fra Salmenes bok. Alle må få høre evangeliet. Men evangeliet lyder på bakgrunn av loven. Budskapet må ut, i Israel, i vårt land og til jordens ender.

I disse dager feires innføringen av kristenretten i Norge for tusen år siden. I løpet av noen generasjoner skjedde en overgang fra hedensk ættesamfunn til et statssamfunn omsluttet av kirke og kristendom. Hedenskapet ble forbudt. Kirker ble bygd, prester ble tilsatt. Helligdager skulle overholdes. Bruden måtte samtykke til ekteskap. Det kom forbud mot å sette ut barn. En skulle begynne å sette treller i frihet. Lovverket var i ferd med å bli gjennomtrengt av kirkens lære og kristne idealer. Men vi kan stille spørsmålet: Hvordan er det i dag?

Døperen Johannes stod fram i Israel og ropte til omvendelse. Folk strømmet til for å bli døpt av han. Men Johannes gjorde det klart at dåpen ikke nyttet hvis omvendelsens liv uteble. Det samme sier rette forkynnere i dag. Johannes gav vegledning til folk som bad om hjelp. Fusk og fanteri måtte kastes på dør. Nestekjærlighet og rettferdighet skulle råde grunnen.

Døperen forkynte lov og evangelium, synd og nåde. Han talte om hvordan folk skulle leve, men også om hvordan de skulle få tilgivelse for syndene. Han refset og trøstet. Han viste til Messias som kom, og bekjente at Messias er Guds Sønn og Guds lam, som bar verdens synder, og som en gang skal komme for å dømme levende og døde.

Det er ikke sagt at det var lett for Johannes å være forløper for Jesus, vekkerrøst og vegrydder, å være i Guds plan som en lovens og evangeliets herold. Tvert imot skjønner vi nok at det kostet. Det kostet selvfornektelse og forsakelse. Johannes måtte stå fram med skarpe domsord. Og det er aldri lett å forkynne Guds dom konkret. Johannes var ennå ikke kastet i fengsel, står det rett før vår tekst. Men til sist fikk døperen, som bare var i trettiåra, oppleve fengsel og endte sitt liv som martyr fordi han hadde hevdet Guds bud mot kong Herodes Antipas, fjerdingsfyrsten i Galilea, som drev hor. «Det er ikke tillatt for deg å ha henne», hadde

han sagt rett ut til han. Herodes og ikke mindre Herodias, den aktuelle kvinnen, hadde lagt den frimodige døperen for hat.

Johannes ble i den plan som var lagt, i troskap mot det kallet han hadde fått.

Døperens virke bar så rike frukter at Bibelen kan si at Jerusalem og hele Judea og hele landet om Jordan dro ut til han, og de ble døpt av han i elva Jordan idet de bekjente sine synder. Mennesker søkte frelse. Det er stort når det skjer, om det bare er en eneste en. Det blir glede i himmel og på jord når mennesker vender om. Og her kom de i flokkevis.

Johannes samlet ikke mennesker til seg selv, men til Jesus. Det er mønstergyldig. En kristen menighet har Jesus i sentrum. Ikke presten eller biskopen. Ikke styre eller sangkor. Ikke kirkevekst og ikke teologi, men frelseren.

Vi hørte at Johannes kaller seg brudgommens venn. Det er helt i tråd med hans forløperfunksjon. En av brudgommens venner hadde i den tida den oppgaven å føre bruden til brudgommen. Og det er bilde på en evangelists gjerning. Jeg har forlovet dere med én mann, for å framstille en ren jomfru for Kristus, sier Paulus til korinterne (2Kor. 11,2).

Johannes' disipler synes imidlertid å være misfornøyde med at strømmen av folk nå går fra Johannes til Jesus. Men døperen gleder seg og vitner: Den som har bruden, han er brudgommen. Men brudgommens venn, som står og hører på ham, er full av glede over å høre brudgommens røst. Denne min glede er nå blitt fullkommen. – Og så uttaler han det kjente ordet: Han skal vokse, jeg skal avta.

Vi kan forstå døperens disipler. Det kan høres ut som om de er misunnelige over at folk nå drar til Jesus istedenfor til Johannes. Når en forkynner blir populær, kan andre komme til å misunne han. Og folk kan splittes ut fra sympati og antipati for forskjellige forkynnere. Noen er mer likt enn andre. Vi ser i 1. Korinterbrev at Paulus holder kraftig oppgjør med menigheten fordi det er splittelse der. Én ville holde seg til Paulus, en annen til Apollos, en tredje til Peter, mens en fjerde kunne si at han holdt seg til Kristus. Men Kristus er jo én, og Paulus, Peter og Apollos var alle tre hans tjenere. Når folk valgte seg ut den ene forkynneren framfor den andre, var det ikke læren, men personen de var opptatt av, framtredelesform eller måte. Den slags predikantvelgeri er umodent, forteller Paulus dem. De må ikke strides om personer, men se på Peter, Paulus og Apollos som medarbeidere i Guds vingård.

Noe annet blir det når læren er forskjellig, når forskjellige prester og predikanter ikke har det samme budskapet. Da gjelder det å vite hvor en hører heime, da gjelder det å kunne skjelne mellom bibelsk lære og ubibelsk lære.

Om nå Jesus og Johannes bare var to mennesker som forkynte det samme budskapet, så kunne nok Johannes og hans disipler føle seg såret over usaklig forkynnervelgeri. Men her gjaldt det noe helt annet. Det var som det skulle være at folket vendte seg fra forløperen til kongen, fra brudgommens venn til brudgommen selv.

Uten Jesus ville Johannes-vekkelsen ha forblitt innen den gamle pakt. Premissene for gudsforholdet ville være de samme som de hadde vært fra Mose tid. Men Jesus kom for å frelse sitt folk fra deres synder (Matt. 1,21) og døpe med Den Hellige Ånd og ild (Matt. 3,11).

Johannes bare gleder seg over at mennesker strømmer til Jesus, Guds Sønn (Joh. 1,34) og Guds lam, som bar verdens synder (Joh. 1,29.36). Brudgommens venn gleder seg stort over å høre brudgommens røst. Også Jesus selv kalte seg brudgommen (Matt. 9,15). Slik går Jesus inn i en rolle og funksjon som ifølge GT tilligger Israels Gud (Jes. 62,5; sml. 54,5; Jer. 31,32). Han er Gud, han er brudgommen. Orda peker framover, mot Lammets bryllup.

Vi legger merke til at Johannes ikke kaller seg brud, men brudgommens venn, og at heller ikke Jesus kaller den enkelte disippelen for brud, men kaller disiplene for brudesvenner eller bryllupsgjester (Matt. 9,15 parr.). Den enkelte kristne er å likne med en bryllupsgjest (Mt 22,1ff; 25,1ff), men Lammets brud er kollektivet, Guds folk, det nye Jerusalem (Joh. åp. 19,7; 21,2.9). Selv om vi blir frelst enkeltvis, blir vi frelst inn i et folk, Guds folk, som er Jesu brud.

«Han skal vokse, jeg skal avta.» Den frelseshistorie som ligger i disse ord, blir avbildet i årets rytme på våre nordlige breddegrader. Rett etter vintersolhverv feirer vi Jesu fødsel. Dag for dag stiger sola, og til sist lyser den døgnet rundt fra Nordpolen til Helgeland. Johannes var halvåret eldre enn Jesus, og minnedagen for hans fødsel er 24. juni. Dag for dag avtar deretter sollyset, og til slutt er hele nordkalotten mørkelagt.

Johannes var en lampe, der oljen brant og flammen skinte ei tid (Joh. 5,35), men Jesus er folkenes lys (Jes. 42,6; 49,6; Joh. 1,9). Hans navn skal bli til evig tid. Så lenge solen skinner, skal hans navn skyte friske skudd (Salme 72,17).

Fristelsen til å misbruke den store aktelsen folket hadde for Johannes, måtte ligge nær. Han kunne nok ha latt seg utrope som en falsk messias, men han ble tro mot sitt kall som brudgommens venn. Og det er ingen liten ting å eie Jesu vennskap.

Dess mer Jesus vokser for troen og hjertet, dess større blir det å være hans venn. Marias sønn er også Guds Sønn, som med Faderen og Ånden er én sann Gud fra evighet til evighet. Han er i himmelen, men han er ikke langt borte. Apostelen Johannes fikk se det på Patmos. Jesus er den første og den siste og den levende, som var død, men er levende i all evighet, og han har nøklene til døden og dødsriket. (Joh. åp. 1,10ff)

Bibelen forsikrer at hele guddommens fylde bor legemlig i han. Alle visdommens og kunnskapens skatter finnes i han. Han er visdom og kraft til frelse, vår fred og vårt håp, vår rettferdighet, vår helliggjørelse og vår forløsning. I ord og sakramenter har han satt oss stevne for alltid å være med oss og i oss.

«[S]e, han døper, og alle kommer til ham», stod det. Og når hans disipler nå etter hans ord og befaling døper til den treenige Guds navn, da døper han med Den Hellige Ånd og lukker mennesker inn i Guds rike. – Se, jeg er med dere, har han sagt.

Hvor gledelig er det ikke å høre han tale kjærlig til sin brud? I Bibelen og i sann kristen forkynnelse leser og hører vi hans ord, som alltid er friske og nye. De er ånd og liv (Joh. 6,63). Derfor kan de splitte vårt indre mørke, knuse vantro og tvil, overbevise oss og gjøre oss tillitsfulle, frie og glade.

Brudgommen elsker bruden og har gitt seg selv for den. På det kjød som han gav for verdens liv, og det blod som han utøste for de mange til syndenes forlatelse, får vi holde hellig måltid. Nattverden forrettet i samsvar med hans innstiftelse formidler syndenes forlatelse, Den Hellige Ånd blir på nytt gitt, og troen blir styrket. Nattverden i sentrum er derfor evangeliet i sentrum. Det er Jesus Kristus i sentrum.

«Han skal vokse, jeg skal avta» lyder ikke bare som en forutsigelse av at Jesus går fram og Johannes trer tilbake, men også som et prinsipp. Når vi nå har tatt det i sin historiske betydning, kan vi også ta det i en mer overført og allmenn betydning. Bibelen taler jo også andre steder på liknende måte. Porten til livet er trang – altså må en ikke være så stor at en ikke kommer igjennom. Nei, en må faktisk bli til ingenting. Vår selvgodhet må knuses. Og det kan bare skje når Guds ord får avsløre oss. Når livet går sin vante gang, kan det være lett å være ovennpå, lett å være fornøyd med det livet en lever og tenke at både Gud og mennesker vil anerkjenne det. Men når det røyner på, begynner en kanskje å skjelve for reknskapsdagen. Mange synder kan være åpenbare og lette å avsløre. Hvis en er såpass ærlig mot seg selv at en ikke prøver å bortforklare det med alle slags unnskyldninger, så ser en vel at en ikke er som en burde være. Men det er ofte slik at det gale blir forsvart og reknet for godt og rett og klokt, fordi en har en annen målestokk enn Bibelen. Samvittigheten reagerer ikke, og en føler ikke skyld f. eks. ved å drikke seg full en lørdagskveld, ved å leve sammen uten å være gift, ved å lure likningskontoret, ved å baktale kollegaen eller naboen. En har sine egne normer. Men når Guds ords lyskaster settes på, da blir det annerledes.

I epistelteksten fra Galaterbrevet skriver Paulus: Loven er blitt vår tuktemester til Kristus. Og i Luthers store Galaterbrev-kommentar står det: "Det tidsrommet som er bestemt for loven, kan forstås enten bokstavelig eller åndelig." (WA 40 I, 492) I den bokstavelige mening har loven i Moselovens skikkelse hatt si tid. Den hørte den gamle pakt til. Og den gamle pakt er opphevet i Kristus (2Kor. 3,14). Men åndelig sett hersker loven over mennesket til det kapitulerer og tar sin tilflukt til Kristus. Både på den ene og den andre måten er derfor Kristus lovens ende, til rettferdighet for hver den som tror (Rom. 10,4). Alle som ved troen og dåpen hører Kristus til, er i Kristus den Abrahams ætt som eier den åndelige velsignelsen, og som ifølge Romerbrevet også er arving til verden.

Den som tar imot Jesu vitnesbyrd, stadfester at Gud taler sant, hører vi i teksten vår. For Jesus taler Guds ord, og Gud gir ikke Ånden etter mål, stod det. Jesus er ett med Den Hellige Ånd. For han er Guds Sønn, og Faderens Ånd er også Sønnens Ånd (sml. Rom. 8,9). Sønnen, som setter livet til for frelsesplanen (Joh. 10,17f), får se alt det Faderen gjør (Joh. 5,20). Faderen har gitt alt i sin kjære Sønnens hånd (Joh. 3,35; 13,3), Kristus har makt til å gi mennesker evig liv (Joh. 17,2), og han har makt til å holde dom ved verdens ende (Joh. 5,27). Hvordan det enkelte

menneskes evighet blir, avgjøres av hvordan det stiller seg til Guds Sønn. Enten er en under Guds nåde, eller så er en under Guds vrede. Skillet går mellom troens verden og vantroens verden, mellom troens lydighet eller vantroens ulydighet. Derfor sier Jesus i Joh. 6 til dem som spør hva de skal gjøre for å gjøre Guds gjerninger: Dette er Guds gjerning at dere skal tro på ham som han har sendt (Joh. 6,29). Og Den Hellige Ånd skal overbevise verden om synd, fordi de ikke tror på meg, sier han i Joh. 16 (v. 8f). Som troen på evangeliet er mor til alle gode gjerninger, er vantroen selve grunnsynden.

I Romerbrevet innrammer Paulus sitt oppdrag, i begynnelsen og i slutten av brevet, i det å virke troens lydighet blant alle folk (Rom. 1,5; 16,26), lydigheten mot løftene, mot evangeliet. For i Jesu navn skal hvert kne bøye seg, deres som er i himmelen og på jorden og under jorden, og hver tunge bekjenne at Jesus Kristus er Herre, til Gud Faders ære (Fil. 2,10f), men troens lydighet må komme her i verden, før det er for seint. Og Paulus satte alt sitt inn for at det skulle bli virkelighet til frelse for så mange som mulig. Teksten vår fra Joh. 3 munner ut i det store enten – eller: Den som tror på Sønnen, har evig liv; men den som ikke vil tro på Sønnen, skal ikke se livet, men Guds vrede blir over ham.

Men det kan være lettere å tro at Jesus er verdens frelser enn at han er min frelser. At Gud kan tilgi andre, kan somme tider være lettere å tro enn at han kan tilgi meg elendige synder. Hva gjør vi da? Troen er dristig, ser du. Men ikke dristigere enn at den har Guds løfte å holde seg til. Tror vi løftet, blir det råd med alt.

Ragnar Andersen